

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Соціологічний факультет
Кафедра політичної соціології

Робоча програма навчальної дисципліни

ГЕНДЕРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

рівень вищої освіти **бакалавр**
галузь знань **05 соціальні та поведінкові науки**
спеціальність **054 соціологія**
освітня програма **соціально-політичні та маркетингові дослідження**
вид дисципліни **обов'язкова**
факультет **соціологічний**

2023/2024 навчальний рік

Програму обговорено та рекомендовано до затвердження Вченою радою соціологічного факультету “28” червня 2023 року, протокол №6.

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Мурадян Олена Сергіївна, кандидат соціологічних наук, доцент, доцент кафедри політичної соціології, декан соціологічного факультету.

Програму схвалено на засіданні кафедри політичної соціології
Протокол від “23” червня 2023 року №11

в.о. завідувача кафедри

В'ячеслав НІКУЛІН

Програму погоджено науково-методичною комісією соціологічного факультету
Протокол від “26” червня 2023 року №9

Голова науково-методичної комісії

Юлія СОРОКА

Гарант освітньої програми
«Соціально-політичні та маркетингові дослідження»
спеціальності 054 Соціологія

Олена МУРАДЯН

Програму вивчення обов'язкової навчальної дисципліни “Гендерні дослідження” складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів за спеціальністю 054 Соціологія.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни “Гендерні дослідження” є окреслення поля гендерних досліджень у просторі сучасного наукового соціального знання.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни “Гендерні дослідження” є:

- опанувати сучасну гендерну перспективу у суспільних науках та специфіку соціологічного аналізу гендерної проблематики;
- встановити взаємозв'язок між теоріями та дослідженнями сучасних гендерних розподілів у межах української, російської та західної шкіл соціології;
- стимулювати пошук адекватних публікацій та критичне осмислення текстів;
- стимулювати критичне осмислення соціологічних теорій та досліджень у гендерній перспективі;
- опрацювати повсякденні практики гендерного розподілу за допомогою соціологічної теорії та методів;
- навчити студентів вмінню формулюванню та аргументації власної позиції щодо однієї з проблем курсу на матеріалі повсякденного життя у сучасному українському суспільстві.

1.3. Кількість кредитів для денної і заочної форм навчання – 4

1.4. Загальна кількість годин для денної і заочної форм навчання – 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	
2-й	2-й
Семестр	
3-й	3-й
Лекції	
32 год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	8 год.
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
56 год.	102 год.
Індивідуальні завдання	
14 години за рахунок самостійної роботи	

1.6. Заплановані результати навчання

- Перелік предметних компетентностей здобувача вищої освіти:

Загальні компетентності:

ЗК4. Здатність до критики й самокритики, толерантність.

ЗК9. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК13. Здатність до аргументованого представлення власної думки, компетентної та толерантної дискусії з її опонентами.

ЗК15. Здатність діяти соціально відповідально.

Фахові компетентності:

ФК1. Здатність застосовувати соціологічні поняття, концепції та теорії для інтерпретації соціальних явищ і процесів.

ФК2. Розуміння базових закономірностей взаємодії індивідів, соціальних груп, спільнот та суспільств.

ФК3. Розуміння соціальних процесів, трендів, можливостей і викликів соціальних змін в Україні та світі.

ФК4. Здатність зіставити результати різних соціологічних досліджень.

ФК6. Здатність застосовувати соціологічний дослідницький інструментарій.

ФК7. Здатність знайти соціальні дані у відкритому доступі, здійснити їх змістовне структурування й узагальнення.

ФК9. Здатність застосовувати знання галузевих соціологічних дисциплін для макро- і мікросоціологічного аналізу, побудови соціологічних моделей.

Програмні результати навчання:

ПРН1. Давати визначення соціологічних понять і застосовувати соціологічні поняття, концепції та теорії для пояснення практичних ситуацій.

ПРН3. Описувати та застосовувати базові критерії науковості та об'єктивності досліджень.

ПРН4. Формулювати дослідницькі запитання та конкретизовувати мету дослідження.

ПРН11. Узагальнювати та зіставляти результати різних досліджень.

ПРН12. Обґрунтовувати методологію та висновки власного дослідження.

ПРН20. Демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень.

ПРН22. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування завдань спеціальності, відтворювати факти (дати, події, принципи й закономірності суспільного розвитку), встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між подіями, явищами, робити висновки, аргументувати свої думки.

- Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- розуміння місця досліджень гендеру в сучасній соціології;
- теоретичну основу для критичного осмислення гендерних нерівностей, ключові категорії та поняття соціології гендеру;
- інтерпретаційний репертуар гендерної тематики;

вміти :

- порівнювати та співставляти методології дослідження гендеру;
- соціологічно досліджувати факти та елементи повсякденної культури.

2 Тематичний план навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. СОЦІАЛЬНІ ТЕОРІЇ І ПИТАННЯ ГЕНДЕРУ ТА СТАТІ

Тема 1. Етапи розвитку гендерних досліджень.

Методологічний підхід до вивчення чинників, процесів і результатів соціального конструювання гендеру. Жіночі, феміністичні, чоловічі студії, студії про геїв та лесбійок, квір-студії. Чотири стадії розвитку гендерних досліджень.

Тема 2. Основні теорії фемінізму.

Соціально-історичні витоки фемінізму. Фемінізм як теорія, як дослідницька парадигма та як соціально-політичний рух. Хвилі фемінізму. Сучасний стан та перспективи розвитку

фемінізму. Марксистські засади фемінізму. Соціалістичний фемінізм та його гендерні аспекти. Гендерна теорія як втілення марксистської методології трансформації суспільства. Неомарксистські аспекти гендерної теорії. Психоаналітичне пояснення фемінізму як ідеї та руху. Радикальний фемінізм. Інтерсекційний фемінізм.

Тема 3. Соціологічні дослідження маскулінності.

Маскулінність як особливий об'єкт вивчення соціології гендеру. «Привілейованість» фемінності та утиск маскулінності у феміністичному аналізі. Відповідь гендерних теорій на феміністичну асиметрію. Маскулінність як об'єкт ідеологічних атак у сучасному світі: нові напрями гендерного аналізу.

Тема 4. Між дискурсом та матерією: переосмислення трансгендерності та тіла у квір-дослідженнях.

Трансгендерність: явище в контексті багатьох дискурсів. Трансгендери у гендерно-маркованих просторах. Цисгетеронормативна матриця. Квір у науковому дискурсі. Погляди Терези де Лауретіс, Мішеля Фуко, Джудіт Батлер, Елізабет Гросс, Анамарі Джагоз. Піраміда ієрархії сексуальних цінностей Гейл Рубін. Ігор Кон: квір як продукт постмодернізму.

РОЗДІЛ 2. КОНСТРУЮВАННЯ ТА ВІДТВОРЕННЯ ГЕНДЕРНОГО ПОРЯДКУ СУСПІЛЬНИМИ ІНСТИТУЦІЯМИ У ДОСЛІДНИЦЬКОМУ ФОКУСІ

Тема 5. Соціальне конструювання гендерної нерівності.

Поняття соціального конструювання в гендерній сфері. Гендерний аспект соціальної структури і стратифікації. Гендерна нерівність: виникнення, фактори, версії, трансформації. Гендерний аспект стратифікації та соціальної мобільності. Соціологічний аналіз гендерних проявів структурної нерівності. Гендер як стратифікаційний ресурс або кастова стигма. Методики вимірювання гендерної нерівності : індекси та рейтинги. Місце України у міжнародних дослідницьких проектах з тематики гендеру. ЛГБТК+-дослідження.

Тема 6. Гендер-обумовлене насильство як порушення прав та свобод людини.

Складові поняття гендер-обумовленого насильства та його актуальні сфери. Жінка та чоловік як об'єкти гендер-обумовленого насильства. Домашнє насильство, сексуальне насильство, торгівля людьми, насильство на робочому місці, небезпечні практики. Гендер-обумовлене насильство в регіонах, які постраждали від конфлікту.

Тема 7. Соціологічний аналіз гендерного аспекту економіки і праці.

Гендерні аспекти системи зайнятості. Вплив диверсифікації робочої сили на гендерну нерівність. “Домашня робота” як елемент та інструмент гендерної асиметрії. Виправдання гендерної асиметрії у трудових відносинах. «Скляна стеля».

Тема 8. Політика і громадсько-публічна сфера крізь призму гендерного питання.

Роль держави у відтворенні гендерної нерівності та стереотипів. Освітня система у конструюванні та трансляції гендерних стереотипів (енциклопедії, букварики, підручники, зайнятість, гендерна педагогіка). Соціологічне дослідження відтворення гендерних відносин у сім'ї (гендерна соціалізація, сімейні ролі, їх відтворення; сімейне насильство).

Тема 9. ЗМІ у конструюванні та трансляції гендерних стереотипів.

Масова комунікація та гендерні стереотипи. Конструювання гендерних стереотипів у ЗМІ. Трансляція та закріплення гендерних стереотипів у ЗМІ. Реклама як поле гендерної стереотипізації. Кіновиробництво як фактор динаміки гендерних відносин. Інтернет та гендерні відносини. Сучасний розвиток гендерних досліджень у вимірі соціології: теорія та практика.

Тема 10. Регіональний аспект гендерної нерівності.

Скандинавська модель досягнення гендерної рівності. Індія : історико-культурні фактори гендерної нерівності та гендерного дисбалансу. Гендерна політика Китаю: наслідки традицій. Африка: континент тотальної нерівності.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	Інд.	С. р.		л	п	лаб.	Інд.	С. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
РОЗДІЛ 1. СОЦІАЛЬНІ ТЕОРІЇ І ПИТАННЯ ГЕНДЕРУ ТА СТАТІ												
Тема 1. Етапи розвитку гендерних досліджень		4	4			6		6	4			10
Тема 2. Основні теорії фемінізму		4	4			6						10
Тема 3. Соціологічні дослідження маскулінності		4	4			6						10
Тема 4. Між дискурсом та матерією: переосмислення трансгендерності та тіла у квір-дослідженнях		2	2			6						10
Усього за розділом 1		14	14			24		6	4			40
РОЗДІЛ 2. КОНСТРУЮВАННЯ ТА ВІДТВОРЕННЯ ГЕНДЕРНОГО ПОРЯДКУ СУСПІЛЬНИМИ ІНСТИТУЦІЯМИ У ДОСЛІДНИЦЬКОМУ ФОКУСІ												
Тема 5. Соціальне конструювання гендерної нерівності		2	2			4		2	2			10
Тема 6. Гендер-обумовлене насильство як порушення прав та свобод людини		2	2			4						10
Тема 7. Соціологічний аналіз гендерного аспекту економіки і праці		6	6			10						12
Тема 8. Політика і громадсько-публічна сфера крізь призму гендерного питання		2	2			4		1	2			10
Тема 9. ЗМІ у конструюванні та трансляції гендерних стереотипів		2	2			4						10
Тема 10. Регіональний аспект гендерної нерівності		4	4			6						10
Усього за розділом 2		18	18			32		4	4			62
Усього годин		32	32			56		10	8			102

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
РОЗДІЛ 1. СОЦІАЛЬНІ ТЕОРІЇ І ПИТАННЯ ГЕНДЕРУ ТА СТАТІ		
1	Тема 1. Етапи розвитку гендерних досліджень <i>Питання семінару:</i> 1. Центральні категорії гендерних досліджень. 2. Наукові напрями гендерних досліджень. 3. Проблематика кожної хвили розвитку гендерних досліджень.	4
2	Тема 2. Основні теорії фемінізму <i>Питання семінару:</i> 1. Фемінізм як теорія 2. Фемінізм як дослідницька парадигма 3. Фемінізм як соціально-політичний рух	4
3	Тема 3. Соціологічні дослідження маскулінності <i>Питання семінару:</i> 1. Маскулінність як дескриптивна, аскриптивна та прескриптивна категорія. 2. Гегемонна маскулінність. 3. Сучасні концепції маскулінності крізь призму гендерних норм та насильства.	4
4	Тема 4. Між дискурсом та матерією: переосмислення трансгендерності та тіла у квір-дослідженнях <i>Питання семінару:</i> 1. Трансгендери у гендерно-маркованих просторах. 2. Соціокультурні підгрунтя квір-теорії. 3. Термінологічні дискурси квір-теорії.	2
	Разом за розділом 1	14
РОЗДІЛ 2. КОНСТРУЮВАННЯ ТА ВІДТВОРЕННЯ ГЕНДЕРНОГО ПОРЯДКУ СУСПІЛЬНИМИ ІНСТИТУЦІЯМИ У ДОСЛІДНИЦЬКОМУ ФОКУСІ		
5	Тема 5. Соціальне конструювання гендерної нерівності <i>Питання семінару:</i> 1. Фактори та детермінанти гендерної нерівності. 2. Методики вимірювання гендерної нерівності: від методологій до проєктів. 3. Українські реалії гендерної нерівності.	2
6	Тема 6. Гендер-обумовлене насильство як порушення прав та свобод людини <i>Питання семінару:</i> 1. Причини виникнення гендер-обумовленого насильства. 2. Види гендер-обумовленого насильства. 3. Медичний аспект гендер-обумовленого насильства.	2
7	Тема 7. Соціологічний аналіз гендерного аспекту економіки і праці <i>Питання семінару:</i> 1. “Домашня робота” як елемент та інструмент гендерної асиметрії. 2. Гендерна нерівність на ринку праці України. 3. Світові тенденції у вирішенні проблем гендерної нерівності на ринку праці.	6
8	Тема 8. Політика і громадсько-публічна сфера крізь призму гендерного питання	2

	<i>Питання семінару:</i> 1. Освітня система у конструюванні та трансляції гендерних стереотипів. 2. Гендерна соціалізація. 3. Сімейні ролі : вектори змін.	
9	Тема 9. ЗМІ у конструюванні та трансляції гендерних стереотипів <i>Питання семінару:</i> 1. Гендерно чутлива журналістика. 2. Реклама як поле гендерної стереотипізації. 3. Соціальні мережі та Інтернет : агенти змін.	2
10	Тема 10. Регіональний аспект гендерної нерівності. <i>Питання семінару:</i> 1. Європейський досвід у боротьбі із гендерною нерівністю. 2. Культурна обумовленість гендерної нерівності у різних регіонах світу. 3. Досвід боротьби міжнародних організацій із гендерною нерівністю.	4
Разом за розділом 2		18
Усього годин		32

4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Читання матеріалів рідеру (див. перелік літератури)	10
2	Підготовка аналітичної записки	6
3	Підготовка рецензії на матеріали до тем курсу першого розділу	4
4	Добір артефактів повсякденної культури (реklamних плакатів, фото «бігбордів», статей з «жіночих» або «чоловічих» журналів та / або ілюстрацій до них, слоганів у рекламі або у політичній агітації, анекдотів, порад щодо поведінки «справжнього чоловіка» або «справжньої жінки» тощо) які використовують гендерні стереотипи та / або елементи сексизму, а також розгорнутий коментар до цієї добірки (3-5 сторінок, до 1000 слів) .	8
5	Підготовка презентації результатів індивідуального аналітичного завдання із гендерної проблематики у вигляді презентації Power point із захистом на занятті.	6
6	Підготовка презентацій за темами занять II розділу	6
7	Підготовка порівняльної рецензії на матеріали другого розділу	6
8	ІНДЗ: Написання проекту дослідження із гендерної проблематики	10
Усього годин		56

6. Індивідуальне завдання

Індивідуальне аналітичне завдання із гендерної проблематики.

Робота має містити:

- ✓ постановку проблеми та обрання об'єкту, до якого пропонується застосувати обрану теорію дослідження (2 б.);
- ✓ актуальність (2 б.);
- ✓ викладення основних даних та результатів аналізу (6 б.);
- ✓ висловлення власної точки зору з аргументацією, факти на підтвердження власної позиції (посилання на інші джерела, результати соціологічних досліджень тощо) (3 б.)
- ✓ аналіз контр-аргументів із зазначенням їх слабких сторін (3 б.);

- ✓ резюме своєї позиції та висновок (2 б.)
- ✓ список використаних джерел (2 б.)
- ✓ захист проекту (5 б.)

Обсяг роботи – від 15 000 знаків із пробілами.

Список використаних джерел (не менше 5 позицій).

Максимальна оцінка – 25 балів.

7. Елементи дистанційного викладання

Етап роботи	Форма роботи	Онлайн-платформа
1. Попередня підготовка	Опитування	Група у Telegram/Zoom
2. Подача нової інформації	Аудіозапис Тексти Відеоконференція Відеолекція	Google-classroom Google-classroom Zoom Zoom
3. Тренування	Питання для самоперевірки Обговорення (чат, форум) Спостереження за явищем	Telegram / Google-classroom Telegram Zoom / Youtube
4. Виконання практичного завдання	Пошук відповідей на питання Інтерактивні практичні завдання	Google-classroom Google-classroom
5. Оцінювання	Виконання екзаменаційної роботи Контрольна робота	Zoom/Google-classroom Google-classroom/Zoom
6. Рефлексія	Відповіді на рефлексивні питання	Zoom
7. Зворотній зв'язок	Чат, форум, опитування аудіо-, відео- або текстові повідомлення з коментарем	Telegram / Google-classroom / Zoom

8. Методи контролю

Контрольна робота, письмові індивідуальні завдання, презентації, індивідуальне аналітичне завдання із гендерної проблематики, письмовий залік (у формі тесту та відкритих питань)

Приклади питань контрольної роботи:

- Як вимірюється гендерна нерівність у міжнародних проектах? Наведіть шість основних сфер/проявів та способів її виміру. Наприклад: політика - кількість жінок у парламенті та у вищих ешелонах влади...
- «Домашня праця» як категорія гендерного аналізу
- Традиційний фемінізм та радикальний фемінізм – у чому різниця?

Критерії оцінювання контрольної роботи

Відповідь повна, або з однією незначною помилкою	10 балів
Відповідь повна, але з двома-трьома незначними помилками	8-9 балів
Відповідь не досить повна, та (або) із суттєвими помилками	4-7 балів
Відповідь не повна, містить суттєві помилки	до 3 балів
Відповідь майже відсутня та (або) не відповідає запитанню	0 балів

9. Методичні рекомендації з виконання екзаменаційної роботи

Для отримання найвищої оцінки необхідно поєднати:

- коректне та послідовне використання матеріалів лекцій та першоджерел у відповіді – при використанні основних понять курсу (політичний ринок, маркетинг, пропаганда, вплив, раціональний вибір, поведінка тощо), аналізі соціально-політичних процесів, прогнозуванні перебігу політичних подій та інтерпретації соціально-політичних практик;
- критичне переосмислення окремих тез із матеріалів лекцій та першоджерел у відповіді – при виявленні недосконалості понять, концепцій, схем та моделей, що використані в курсі;
- прозоре та аргументоване висвітлення авторської позиції – у порівнянні різних визначень основних понять курсу, при аналізі соціально-політичних процесів, прогнозуванні перебігу політичних подій та інтерпретації соціально-політичних практик;
- використання самостійних прикладів, що не наводились в лекційному матеріалі та/або першоджерелах і максимально чітко ілюструють позицію автора – для демонстрації навичок експертизи поведінкових стратегій соціальних груп, конкурентної боротьби, маркетингового та політико-рекламного впливу на громадянина.

Для отримання оцінки, достатньої для заліку, необхідно:

- коректне та послідовне використання матеріалів лекцій та/або першоджерел у відповіді – використанні основних понять курсу (політичний ринок, маркетинг, пропаганда, вплив, раціональний вибір, поведінка тощо), аналізі соціально-політичних процесів, прогнозуванні перебігу політичних подій та інтерпретації соціально-політичних практик;
- використання прикладів, що чітко ілюструють позицію автора – для демонстрації навичок експертизи поведінкових стратегій соціальних груп, конкурентної боротьби, маркетингового та політико-рекламного впливу на громадянина;
- самостійне викладення думок у відповіді (без елементів академічної недоброчесності).

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль та самостійна робота								Контрольна робота, передбачена планом	Іспит	Сума
Розділ 1				Розділ 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	10	40	100
Рецензія 5		Аналіт. записка 5	Презен-тація 2	Презен-тація 3		Порівняльн а рецензія 10	ІНДЗ: Проект дослідження 25			

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	Відмінно
70-89	Добре
50-69	Задовільно
1-49	Незадовільно

11. Рекомендоване методичне забезпечення

Базова література:

1. *Основи теорії гендеру: Навчальний посібник.* – К.: “К.І.С.”, 2004. – 536 с.
http://gender.at.ua/ld/1/186_osnovy_teorii_g.pdf
2. *Гендерна рівність і недискримінація: посібник для експертів і експерток аналітичних центрів.* Марценюк Т.О. – К.: [б. в.], 2014. – 65 с. <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/3540>
3. Гендер для медій. Маєрчик М., Плахотнік О., Ярманова Г. (ред.) Гендер. К.: Критика, 2013. – 220 с.
4. Гендерні медійні практики: Навчальний посібник із гендерної рівності та недискримінації для студентів вищих навчальних закладів / Колектив авторів. – Київ, 2014. – 206 с.
5. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульська конвенція). Довідник для членів парламенту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://rm.coe.int/1680096e45>.

Допоміжна література:

1. A. Luxx Mishou (2021) *Cosplayers: Gender and Identity*. Routledge.
2. Amrita Basu, Tanika Sarkar (2022) *Women, Gender and Religious Nationalism*. Cambridge: Cambridge University Press.
3. Claudia Mora, Nicola Piper (2021) *The Palgrave Handbook of Gender and Migration*. Palgrave Macmillan.
4. Emily Cox-Palmer-White (2021) *The Biopolitics of Gender in Science Fiction: Feminism and Female Machines*. Routledge.
5. Esra Ozdenerol (2021) *Gender Inequalities: GIS Approaches to Gender Analysis*. CRC Press.
6. Holly Lawford-Smith (2022) *Gender-Critical Feminism*. Oxford: Oxford University Press.
7. Ivan Jablonka (2022) *A History of Masculinity: From Patriarchy to Gender Justice*. Allen Lane.
8. Jo Angouri, Judith Baxter (2021) *The Routledge Handbook of Language, Gender, and Sexuality*. Routledge.
9. Kevin Guyan (2022) *Queer Data: Using Gender, Sex and Sexuality Data for Action*. London: Bloomsbury Academic.
10. Laura Erickson-Schroth, Benjamin Davis (2021) *Gender Inequalities: GIS Approaches to Gender Analysis*. CRC Press.
11. Lisa Maurice, Tovi Bibring (2022) *Gender, Creation Myths and their Reception in Western Civilization: Prometheus, Pandora, Adam and Eve*. London: Bloomsbury Academic.
12. Mina Roces (2022) *Gender in Southeast Asia*. Cambridge: Cambridge University Press.
13. Балакірева О. Громадська думка про статево-рольові стереотипи в гендерному світогляді // Гендерний аналіз українського суспільства. - К.: ПРООН, 1999. - С.103-112.
14. Глосарій Гендерного інформаційно-аналітичного центру «Крона»
<http://krona.org.ua/gender.html>
15. Грабовська Ірина Проблеми та перспективи жінки в сучасній українській політиці // Сучасність” – часопис незалежної української думки
http://uvkr.org.ua/suchasnist/arhiv/2001/6_3.htm
16. Гендер і стратифікація // Структурні виміри сучасного суспільства. За ред. С. Макєєва. – Київ, 2006. – С.244-263.
17. Гендер та інститут сім’ї // Структурні виміри сучасного суспільства. За ред. С. Макєєва. – Київ, 2006. – С.264-291.
18. Дослідження. Соціальні стереотипи // Жінка у світі політики. Жінчина в мире політики. Women in politics. – Бюлетень № 19. – Березень 1999. – С.5-23.
19. Драгнєвич Л. Сутність і ретроспектива становлення та розвитку шлюбно – сімейних відносин в Україні // Підприємництво, господарство і право. – 2002. – № 1. – С.40-43.

20. Енциклопедія для дівчат /Авт.-упоряд.Н.Волчек. – К.:Школа, 2001
21. Енциклопедія для хлопців / Авт.-упоряд.В.Петров. – К.: Школа, 2001;
22. Кімелл М. Гендероване суспільство. – К.: Сфера, 2003. – Розділ 1. Вступ, Розділ 2. Заповідано природою: Біологія формує статі (С. 1-68).
23. Кісь О. Моделі конструювання гендерної ідентичності жінки в сучасній Україні // Ї. – 2003.- №27 (Незалежний культурологічний часопис "Ї" – <http://www.jimagazine.lviv.ua>) .
24. Лавриненко Н.В. Гендерні стереотипи масової свідомості // Українське суспільство: моніторинг – 2000 р. Інформаційно- аналітичні матеріали / за ред. В.М.Ворони, А.О.Ручки. – К.: І-нт соціології НАН України, 2000.
25. Маєрчик М. Гендер і статі: від бінарності до багатоманіття (Розділ 1) // Гендер для медій: підручник із гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей / за ред. М. Маєрчик, О. Плахотнік, Г. Ярманої. – К.: Критика, 2013. – С. 11-27.
26. Маєрчик М. Розвиток теорій гендеру і статі (Розділ 3) // Гендер для медій: підручник із гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей / за ред. М. Маєрчик, О. Плахотнік, Г. Ярманої. – К.: Критика, 2013. – С. 41-58.
27. Малес Л. Числові дані як створення гендерних дискусій і дискурсів (Розділ 10) // Гендер для медій: підручник із гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей / за ред. М. Маєрчик, О. Плахотнік, Г. Ярманої. – К.: Критика, 2013. – С. 165-178. http://ua.boell.org/sites/default/files/downloads/Gender_for_media_print.pdf
28. Малес Л.В. Основи гендерного аналізу в дисциплінах соціогуманітарного циклу. Методичні рекомендації. – К.: ПРООН, 2004. – 39 с.
29. Малес Л.В. Полігамія в просторі і часі // Виднокола. – № 2. – доступно на www.vidnokola.kiev.ua .
30. Марценюк Т. О. Стан гендерної рівності в Україні : міжнародний аспект / Марценюк Т.О. // Наукові записки. - Т. 70 : Соціологічні науки / Нац. ун-т "Києво-Могилянська академія" ; [редкол. тем. вип. : Осовський В. Л. (гол. ред.), Паніотто В. І., Хмелько В. Є. ... та ін. ; упоряд. Бондар В. С. ; рец. Макеев С. О., Головаха Є. І.]. - К. : Києво-Могилянська академія, 2007. - С. 53-59 // <http://ekmair.ukma.kiev.ua/handle/123456789/1392>
31. Медіна Т. Сексуальна функція молодшої української сім'ї: соціологічний аспект // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2000. – № 2. – С.78-90.
32. Мельник Т.М. Гендер як наука та навчальна дисципліна // Основи теорії гендеру: навчальний посібник / [відповід. ред. М.М. Скорик]. – К.: К.І.С., 2004.– С. 10-29.
33. Нейджел Д. Маскулінність та націоналізм; гендер та сексуальність у творенні націй // Ї. – 2003. – №27.
34. Оксамитна С.М. Гендерні ролі та стереотипи // Основи теорії гендера: Навчальний посібник. – К.: "К.І.С.", 2004. – С. 157-181.
35. Он-лайн курс Тамари Марценюк «Жінки і чоловіки: гендер для всіх»: https://courses.prometheus.org.ua/courses/IRF/101/2015_T2/about .
36. Сенченкова Т. Гендер: нова ідеологія чи проблемне поле соціологічної теорії // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 1999. – №2.
37. Скорик М. Гендерна стратифікація в українській перспективі // Філософськоантропологічні студії" 2001. Спецвипуск. – К.: Стилос, 2001. – С.96-108.
38. Суковата В. Стереотипи підприємництва у масовій свідомості: гендерний аналіз // Соціологія: теорія. Методи, маркетинг. – 2001. - №2. – С.131-143
39. Уварова О. Права жінок і гендерна рівність в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://helsinki.org.ua/pravazhinok-i-henderna-rivnist-v-ukrajini-o-uvarova/>
40. Фулей Т. І. Гендерна рівність при здійсненні правосуддя / Т. І. Фулей. – Київ : Ваіте, 2016.

Інформаційні ресурси

1. Публікації проекту «Рівність жінок і чоловіків у світі праці»
http://gender.ilo.org.ua/Pages/publications_ukr_new.aspx
2. Публікації ООН в Україні <http://www.un.org.ua/ua/publications-and-reports>
3. Публікації Фонду народонаселення ООН в Україні
<http://www.unfpa.org.ua/publications.html>
4. Публікації Представництва Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні
http://www.unicef.org/ukraine/ukr/media_10621.html
5. Публікації Міжнародного Альянсу із ВІЛ/СНІД в Україні
<http://www.aidsalliance.org.ua/cgi-bin/index.cgi?url=/ua/library/our/index.htm>
6. Публікації Фонду імені Гайнріха Бьоля (із рубрики «Гендерна демократія»)
<http://ua.boell.org/uk/vsi-publikaciyi-genderna-demokratiya-0>
7. Публікації Фонду імені Фрідріха Еберта в Україні (у тому числі, про гендерне бюджетування, сексизм у рекламі)
<http://www.fes.kiev.ua/new/wb/pages/ukrajinska/publikaciji/ukrajina.php>
8. Публікації Інституту соціології НАН України http://i-soc.com.ua/institute/el_library.php
9. World Bank Database of Gender Statistics <http://genderstats.worldbank.org>
10. European Institute for Gender Equality <http://eige.europa.eu/>
11. Strategy for equality between women and men – 2010–2015 / European Commission //
http://europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/equality_between_men_and_women/em0037_en.htm

Орієнтовні питання до іспиту

1. *Гендерні дослідження: об'єкт, предмет, функції.*
2. *Основні категорії соціології гендеру.*
3. *Гендерна роль.*
4. *Гендерна диференціація.*
5. *Гендерна стратифікація.*
6. *Теоретичний аналіз гендеру.*
7. *Гендер з глобальної точки зору.*
8. *Релігійні джерела про статево-рольову диференціацію суспільства.*
9. *Релігійний фактор гендерної диференціації суспільства*
10. *Альтернативність сучасних концепцій конструювання гендеру.*
11. *Гендерні стереотипи в друкованих виданнях.*
12. *Телебачення і гендерні стереотипи.*
13. *Вплив інтернету на формування гендерних стереотипів.*
14. *Реклама як транслятор гендерних моделей в сучасному суспільстві.*
15. *Соціальний образ чоловіків і жінок в культурах світу.*
16. *Фактори гендерної стратифікації.*
17. *Міжнародно-правові акти з питань гендерної рівності: історія і сучасність.*
18. *Сучасні соціологічні дослідження з питань гендерної нерівності.*
19. *Сім'я як об'єкт гендерного аналізу.*
20. *Гендерні дослідження як міждисциплінарний науковий проект.*
21. *Якісні методи в гендерних дослідженнях.*
22. *Історичні форми патріархату і відносини між статями в патристики.*
23. *Публічне і приватне як категорії гендерної теорії.*
24. *Соціологічні підстави і основні принципи структурного функціоналізму в гендерному аналізі.*
25. *Поняття гендерного порядку і гендерного режиму.*
26. *Рецепція соціального конструктивізму в вітчизняних гендерних дослідженнях.*
27. *Гендерний скептицизм.*
28. *Методологічні засади дослідження гендерних стереотипів.*
29. *Регіональні аспекти гендерного порядку.*
30. *Використання результатів гендерного аналізу в соціальній політиці та експертизи законодавства.*
31. *Проблеми інституціоналізації гендерних досліджень.*

Критерії оцінювання екзаменаційної роботи

<i>Високий рівень</i> 31 - 40 балів	- відповідь характеризується: повними і глибокими знаннями з предмету; вільним володінням спеціальною термінологією; творчим креативним підходом.
<i>Середній рівень</i> 16-30 балів	- відповідь характеризується: повними і глибокими знаннями з предмету; вільним володінням термінами, поняттями; допущенням неточностей у викладі матеріалу; помилками при відповідях на питання.
<i>Низький рівень</i> 1-15 балів	- відповідь характеризується: слабким знанням теоретичного матеріалу; допущенням деяких помилок у відповідях на питання.
<i>Незадовільний рівень</i> 0 балів	- відповідь характеризується: дуже слабким знанням теоретичного матеріалу; допущенням грубих помилок у відповідях на питання.